

Plakátok szünetben

A nem létező plakátok kiállításának nincs plakátja az utcán. Így aztán rejtély, honnan szerezhett tudomást róla a közönség. Nem a Madách Színházé — mert az a szünetben akarva-akaratlan belebotlik az emeleti tartsalgóban elhelyezett tárlatba —, hanem a feltételezett érdeklődők szélesebb tábora. Ők honnan gyanítsák, hogy ezúttal képzőművészet is költözött a színházba?

Persze a szakmabeliek kapnak meghívót. És tájékoztatják majd a nyilvánosságot. Addigra viszont bezár a kiállítás. Már ki tudja, mióta így népszerűsítjük a magyar plakátművészetet. Bevisszük a külön arra az alkalomra készített terveket négy fal közé — ahelyett, hogy megadnánk a *falragasznak* azt, ami megilleti: nyílt teret, feltűnő helyeken nagy felületeket, hadd tolakodjon elénk, szíjain ránk, s tömören, nem a magyarázgatás, hanem a *képi értelmezés* erejével tudósítson.

Hogy most, a nem létező — mert csak egyedi darabként megvalósult — színházi plakátokat úgy állították ki egy színházi büfében, hogy még csak fel sem hívták rá a figyelmet a hirdetőoszlopokon, az mindennél ékeesebben bizonyítja, hogy a képzőművészetnek ezt az alighanem legpopulárisabb válfaját változatlanul a nyilvánosság kizárásával akarjuk megváltani. A rendező szervek héroszi erőfeszítéssel létrehozhatnak egy kísérletnek szánt kiállítást, ahol a vállalkozó kedvű grafikusok végre megmutathatják a reménybeli megrendelőknek, mit tudnak. Hátha sikerül rávenni őket, Voltaképpen kiket is? A színházakat? A Magyar Hirdetőt? A fővárosi tanács művészeti osztályát? — hogy a jövőben ezekre és ezekhez hasonlóakra adjanak megbízást.

De hát a megrendelőknek — akik alkalmasságot azonosnak a kiállítás szervezőivel — még mindig önmagukat kell meggyőzniük az alkalmazott grafika jelentőségéről? Hol kutatnak még mindig ilyen bátorlalanul piacot a jó plakátoknak?

Ha valahol, hát az utcán kellene. Már régóta. És színházi plakátoknak semmiképp sem a színházban, *miután* már bement a közönség.

Jó plakátterveket láthatunk most a Madáchban? Valószínűleg. A válasz azért nem lehet egyértelmű, mert egy plakát hatását a maga „rendeltetési helyén”, falon, oszlopon, kerítésen lehet lemérni igazán. Akkor, amikor több ezer példányban találkozunk vele a városban nap mint nap.

Mert a jó plakát attól még nem jó, hogy szép, gondolatébresztő és olyan részletgazdag, ha közelebb-ről szemügyre veszem.

A jó plakát nem festmény, nem kiállítási tárgy. Esztétikum a *agitatív* hatásában nyilvánul meg. Ne féljünk a szótól; nemcsak politikai plakátra érvényes ez. A *felhívás* mindenféle-fajta plakát lényege. Megállok-e előtte és „megfogadom-e a tanácsát”?

Például: megnézem-e azt a színházi előadást, amelyet reklámoz? Mert ettől se féljünk: a plakát igenis *reklám*.

És tudjuk, a jó bornak kell igazán cégér.

Ha így nézem — ha megpróbálom így nézni —, akkor a nyolc kiállító grafikus 31 plakátja igen váltakozó képet mutat. Azt talán nem kell mondani, hogy a színházaink által használatos, megszokott hirdetményeknél (szerző neve, darab címe, szerepiők felsorolása) mindegyik megragadóbb.

De némelyik nem sokkal. *Felvidéki András* a Lóvátett lovagok és a Figaró házassága ürügyen például igencsak miniciózus, műgonddal készült rajzokat készített, ex librisnek mindkettő meg is felelne. *Molnár Kálmán* Bernarda Alba háza-plakátja nem kevésbé mives munka, de szimpulikája túlságosan erőltetett, s ráadásul a grafikai megoldás is unalmas ebben a méretben. Könyvillusztrációként még inkább elképzelhető, s ez arra mutat, hogy pontosan itt vannak — ha vannak — plakátgrafikánk problémái: az igazi gyakorlatban kipróbálatlan eszközök visszaütnek.

Még *Kemény György*, a „legbiztosabb kezű” tervező is eivéti olykor az arányokat. A Fej vagy íráshoz, Edward Bond Shakes-

Egy plakát a kiállításról

peare-ről szóló darabjához készített tablóján különböző Shakespeare-idézetekből, vagyis betűkből rajzolta ki a drámaköltő portréját. Az ötlet kitűnő — ha észreveszem. S a kiállításra persze hogy észreveszem. Az utcán viszont feltehetően elsétálok az elmélyült szemlélődést kívánó mű mellett.

Kivételes érzékét a plakátműfaj iránt *Kemény* A kutyá, akit Bozzi úrnak hívtak operettszínházi előadására készített tervével bizonyítja. Egy letarolt, szeméttelre emlékeztető terepen sovány, magányos, „kivert” kutya áll. A nagyméretű fekete-fehér fotó jobb sarkában apró színészportré, mellette a felirat: játszotta Latinovits Zoltán. Igaz, a plakát így más és igazabbat mond, mint a darab, amelynek ürügyén készült, de ez is feladata lehet; megfogalmazni értékek nyilvánvaló különbségét, azaz *véleményt mondani*.

Külön, jellegzetes szemléletéről három kiállító munkái valianak. *Schmal Károly* egyszerű fotókompozícióival szinte lejátszatja a drámát Németh László Széchenyi-jéhez készített lapján. *Bakos István* a kiszolgáltatott, mezeten emberi test látványát variálja a 25. Színház ihlette művein. *Helényi Tibor* pedig színesen szürrealista hatásokra törekszik. O'Neill Macbethjéhez és Shakespeare Csabéthjéhez szánt tablója tanúsítja.

Tehát korántsem mellékes: a kiállítás nemcsak a színházi plakát fontos közvetítő-propaganda szerepéről győz meg, hanem arról is, ami az „ügynek”, ha úgy tetszik, tisztán képzőművészeti oldala, hogy tudniillik mai grafikánk egyik vonzó, gazdag kifejezési módokat kínáló terepe lehetne ez a mindenki által óhajtott, ám alig létező műfaj.